

Március 11-én a Bóbitában bemutatásra került egy klasszikus magyar népmese, a *Kacor király* új változata kicsiknek és nagyoknak, sok humorral és egyedi karakterekkel. Varsányi Péterrel, az előadás írójával és rendezőjével beszélgettünk a bemutató kapcsán többek közt a *Kacor király* értelmezéséről, modernizálásáról, családi színházról és népmesebeavatóról. (Képünkön: a *Kacor király*-ban játszó színészek, kép forrása: Bóbita Bábszínház).

- Három éve találkoztunk, az első bemutatód *Pécsett a Bóbitában A hollókirály* című előadás volt, amit a covid miatt sajnos csak néhány alkalommal tudott bemutatni a bábszínház. Hogyan élted ezt meg?

- Igen, a covid sci-fibe illő gyorsasággal, ha jól emlékszem, egy átlagosnak tűnő szerda közepén érte a várost. *A hollókirályból* aznapra dupla előadást tűzött ki a színház. A délelőtti sikeresen megtörtént, és a színészek már az öltözőben készülődtek a második menetre, amikor a közönség helyett hír jött: a covidtól való (jogos) félelem miatt az aznapi csoportok inkább otthon maradnak. Ez azonban magát a próbafolyamatot nem árnyékolta be. Úgy éreztem, hogy valami különös együttállás történt, aminek nagyon szerettem az eredményét és büszke voltam rá. Sok ember iszonyú sok munkája volt abban az előadásban, örökké szívfájdalmam lesz, hogy nem tudott igazán kifutni.

- Az új felkérés szintén egy magyar népmeséhez kötődik, és ennek is szerepel király a címében. Hogyan és mikor kaptad a megkeresést?

- Ráadásul a két bóbitás munka között rendeztem a Janus Egyetemi Színházban is egy felnőtt előadást, amely szintén magyar népmese alapján született, és amelynek a címében szintén szerepel király – ez volt *A vak király*. Mondhatnám, hogy a *Kacor királlyal* így kerekké vált a pécsi király trilógia, de valójában semmilyen tudatosság nincs ebben, és a három történetben nagyon más dolgok foglalkoztattak.

Sramó Gábor

egyébként mindkét alkalommal –

A hollókirály

és a

Kacor király

esetében is – úgy hívott fel, hogy van egy tudatos elképzelése az adott évad tervét illetően, milyen korosztálynak, nagyjából milyen jellegű történet hiányzik. Azonban a címeket mindkét alkalommal magam javasoltam, olyan darabokkal jöttem, amelyekkel kapcsolatban volt bennem valós közlési szándék. Másképp nem is tudnék dolgozni.

- Mi foglalkoztat a *Kacor király* történetével kapcsolatban? Mennyire alakítottad, modernizáltad a mesét?

- Az eredeti történet mindössze annyi, hogy van egy kövér, falánk macska, akit, miután kidobtak otthonról, elmegy az erdőbe. Ott találkozik a rókával. A róka nem látott még macskát, a macska nem látott még rókát, de a macska valahogy ura a helyzetnek, és félelmében azt hazudja, hogy ő Kacor király, akinek akkora a hatalma, hogy minden állatot megreguláz. A róka ezt elhiszi, és innentől kezdve egy hazugságáradat indul el, amely megbolondítja az erdő többi lakóját is. Annyira úrrá lesz rajtuk a félelem ettől az ártatlan cicától, hogy fejvesztve menekülnek előle.

- Illetve megpróbálnak a kedvében járni.

- Igen, de ez csak annyira sikerül, hogy összeütnek egy lacikonyhát, ami balul sül el, és szaladnak a szélrózsa minden irányába. Ez a mese még a Színművészeti Egyetemen, a rendezői tanulmányaim alatt keltette fel az érdeklődésemet. Az osztályunkat **Boldizsár Ildikó** is tanította, aki a Kacor királyt mint a félelemre adott inadekvát reakciók meséjét értelmezi. Ezt a pszichológia is alátámasztja, amely négy ilyen fizikai reakciót különböztet meg, angolul négy „F” betűs szóval jelölve: freeze, vagyis lefagyni, a stresszhelyzetben reakcióképtelenné válni, fight, azaz agresszióval reagálni, flee, vagyis menekülni, és a fawn, azaz behódolni. A Kacor király története ezt a tudást tükrözi. A másik, saját felfedezésem az volt, hogy a mese döbbenetes hasonlóságokat mutat egy számomra fontos, 19. századi komédiával. Az a darab is egy olyan

alaphelyzetet vázol fel, amelyben egy kisközösséghez érkezik egy ártalmatlan idegen, akit összetévesztenek egy nála sokkal félelmetesebb, veszélyesebb személlyel, és ennek megfelelően kezdenek viszonyulni hozzá, ő pedig ezt kihasználva bolondot csinál a közösségből – illetve hagyja, hogy azok magukból csináljanak bolondot. Ez

Gogol

A revizor

című darabja, amely állandó viszonyítási pont volt, és a szövegben elrejtettem pár utalást a műre.

- Modernizáltad a mesét, ugyanis a te változatodban az állatok közösségében játszódó történetben épp polgármesterválasztásra készülnek.

- Igen, bár azt hiszem, ebben nem rugaszkodtam el nagyon a magyar népmesék világától, hiszen már több ezer évvel ezelőtt sok olyan mesét ismerünk, ahol az erdőben királyt választanak. Itt azonban a király Kacor király, és az erdő kisközösségét egy polgármester vezeti. Szükség is volt az eredeti mese továbbgondolására, hiszen az egy nyúlfarknyi történet, tréfameséhez illően elütött lezárással. Próbáltam kibontani és valódi személyiséggel felruházni a szereplőket. Ebben nagy segítségemre volt, hogy A hollókirálynak köszönhetően volt egy képem a társulatot illetően. Igaz, vannak új arcok, **Mag Eszter** és **Lenti Konrád Hunor**, akikkel korábban nem dolgoztam.

- Sőt, Hunor a Bóbitában nem színészként, hanem díszítőként dolgozik...

- Valóban. Azonban itt van egy kisebb, ám dramaturgiai szempontból annál fontosabb szerepe Hód bácsiként. Mag Eszter pedig Nyúl karakterét játssza. A társulat a nulladik pillanattól inspirált, az ő hangjukra és személyiségükre próbáltam írni a szerepeket. Aztán a próbafolyamat alatt is hatottak ötleteikkel, improvizációikkal a szövegkönyvre.

- Tehát te a felkérést nem egy már elkészült szövegre kaptad.

- Így van. Ami a modernizálást, illetve napjainkba helyezést illeti, azt gondolom, hogy akármilyen korban játszódik egy darab, mivel ma állítjuk színpadra, és a színház a jelen pillanat műfaja, az mindig a jelenről tud csak beszélni. És a darabválasztásnak is ebből kell kiindulnia. Hogy valamit közölni akarunk, vagy kérdéseket felvetni a jelen pillanat nézőinek számára.

- Kik voltak az alkotótársaid?

- **Horváth Márk** volt a látványtervező, akivel ebben a felállásban először dolgoztam együtt, a munkakapcsolat mégis régi, hiszen az egyetemen bábszínész hallgatóként évfolyamtársam volt. Márk az elmúlt években egyre inkább látványtervezőként dolgozik. **Hajós**

Zsuzsa

az előadás dramaturgja, aki már

A hollókirály

fölött is bábáskodott. Mindig megőrzi az éleslátását és objektivitását, és rá tud tapintani a legkritikusabb pontokra, megmentve ezzel az előadást.

Brandenburg Ádám

az előadás zeneszerzője, legutóbbi közös munkánknál még mindketten egyetemisták voltunk, azóta Ádám egyetemi tanár, és a Kacor király komponálása mellett épp most adta le a doktori disszertációját.

- Akkor számára a *Kacor király* biztosan emlékezetes előadás lesz. Visszatérve egy előző gondolatodra, azt mondtad, hogy nem csak a szöveg hatott a társulatra, hanem a társulat is hatott a szövegre. Ez milyen módon valósult meg? Voltak a színészeknek olyan ötleteik, amik bekerültek a darabba?

- Persze, a színésznek kell is, hogy legyenek ötletei, én pedig rendezőként nem szeretek nélkülük gondolkodni. Azt már az előadás stílusa, esztétikája határozza meg, hogy a színészi kreativitás miben tud kibontakozni. Többször dolgoztam például színészi improvizációk alapján, vagy raktunk össze együtt koreográfiákat. A *Kacor király* esetében elég kötött szöveggel érkeztem, úgyhogy a színészek nem is annyira a szövegre hatottak, mint minden másra. Egy sok inspirációból gazdálkodó, nagyon eklektikus előadás született. Ez a furcsa eklektika azt is eredményezte, hogy amikor egy új, vizuális vagy más ötlet bekerült, folyamatosan keresgelnünk kellett, hogy mi ezeknek az aránya. Mert minden egyes elem, legyen az egy megszólalás, jelmez, fény- vagy zenei effekt, ezt az eklektikát eltolja valamilyen irányba. Így ez folyamatos „potmétérezést” jelentett, ami a színészekkel együtt történt. Közben kevert bábtechnikákat használtunk, sok időt töltöttünk például azzal, hogy az árnyjátéknak kevésbé egyértelmű, számunkra új formáit találjuk meg. A próbafolyamat első felében azt kerestük, hogy hogyan fog mindebből összeállni az előadás hangja. Remélem, hogy megszületett.

- A darabot 4 éven felülieknek ajánlod. Azonban az eddig elmeséltek alapján ez az előadás az idősebb korosztály számára is élvezhető lesz.

- Addig nehéz megmondani, amíg nem jön a közönség. Alapvetően az óvodásoknak és kisiskolásoknak készül, de van egy felnőtteknek szóló rétege is. Én a családi színházban hiszek, hiszen a gyerekek általában felnőttek kíséretében érkeznek a színházba. Sok szülő vagy pedagógus pedig úgy ül be a gyerekelőadásra, hogy talán nem is figyel annyira oda, vagy azt gondolja, hogy nem neki szól, vagy nem várja el, hogy neki szóljon. Ha viszont már itt vannak, akkor nekik is szeretnék adni valamit.

- Ezzel szépen illeszkedsz a Bóbita által is osztott családi színház koncepciójába. Viszont tekintsünk kicsit vissza az időben. Kérlek, emelj ki egy-két bemutatót, ami az elmúlt három évben közel állt a szívedhez.

- *A vak királyról* már említést tettem. Az jelenleg nem fut, de örülnék, ha még sikerülne elővenni. Az egy nagyon izgalmas munka volt, egy ún. népmesebeavató színházi kísérlet, amit aztán egy doktori kutatás keretein belül folytattam az SZFE-n, jelenleg pedig a Freeszfé-n.

- Mit jelent konkrétan ez a népmesebeavató?

- A már említett Boldizsár Ildikó köpenye alól bújtam ki, az ő számomra nagyon revelatív és katartikus meseértelmezései felől indult az egész. Azt kezdtem keresni, hogy lehetne ezt a számomra teljesen új szemléletet a színház nyelvén továbbadni a közönségnek. A népmesekutatást és a meseterápiát próbálom valahogy a beavatószínházzal szintetizálni. Ennek a kutatásnak lett fontos állomása a *Népmesebeavató.333* című előadás, amit ennek az évadnak az elején mutattunk be Budapesten, a Trafóban, és amely havonta egyszer azóta is fut. Ebben én is színpadra merészkedem, igyekszem megosztani valamit a kutatásomból. Ez egy furcsa előadás, ami kilép a dramatikus színház kereteiből, és inkább ún. lecture performance-ként működik, miközben nem bújunk szerepek mögé, hanem a színészek nagyon személyes történeteket osztanak meg egy-egy bizonyos mese kapcsán, azt mesélik el, milyen történeteket hozott elő belőlük egy bizonyos mesével való találkozás. Az előadásban így bemutatjuk azt a terápiás utat is, amit a mesével való foglalkozás során végigjártunk. A fentiekén kívül még a legutóbbi bemutatómat szeretném kiemelni, a veszprémi Kabóca Bábszínházban, szintén magyar népmesék alapján,

Csalimese

címmel hoztunk létre egy előadást. Ebben elég távol rugaszkodtunk a magyar népmesék világától, mert ez egy nonverbális bohócjáték gyerekeknek, illetve remélem, hogy a felnőttek is élvezik, a családi színház jegyében. Ott inkább a magyar formulamesék, a tréfamesék, csalimesék, láncmesék logikája mentén próbáltunk valamit megfogalmazni a valóságról,

amiben élünk.

- Ez is jól hangzik, és szépen rímel a Bóbitában néhány hónapja bemutatott *Répamese* című előadásra. Nagyon összecsengenek a dolgok.

- Igen, láttam, és alá tudom támasztani, hogy valóban van összecsengés.

- Nagyjából az évad felénél járunk. Neked van az elkövetkező időszakra kész terved, ami megvalósul júniusig?

- Ebben az évadban még egy előadást rendezek, **Dosztojevszkij** *Bűn és bűnhődése* alapján, a budaörsi Latinovits Színházban készül egy tantermi és színházi nevelési előadás középiskolások számára.

- A Freeszfe-n végzed a doktori képzést. Milyen élményeid vannak a Freeszfe-vel kapcsolatban?

- Amikor megalakult a Freeszfe, több külföldi egyetem is a segítségünkre volt, így én most hivatalosan a salzburgi Mozarteum Egyetem PhD hallgatója vagyok. Az intézményváltás konfliktusokkal és gyásszal, ugyanakkor izgalommal teli időszak volt. Amikor a Freeszfe-n elindult a doktori képzés, akkor olyan nagyságok jöttek önként órát tartani nekünk, mint **Nádasdy Ádám**

,
Tamás Gáspár Miklós
és

Spiró György

, ami fantasztikus és reményt adó élmény volt. Mivel doktori képzésben vagyok, annak is abban a szakaszában, amikor a disszertációra kell fókuszálnom, kevésbé kötődöm a Freeszfe-hez, mint azok, akik alapképzést kezdtek itt el. A Freeszfe egy olyan szellemiséget képvisel, ahova büszkén tartozom, és szívesen tartoznék még szorosabb kötelékekkel is. Azt látom, hogy a Freeszfe nem akar konkurálni a mostani SZFE-vel (az erőforrásbeli különbségek miatt ez nem is lenne lehetséges), hanem hiánypótló és új igényeket ébresztő, progresszív képzéseket indít, amelyek a színház jövője felé mutatnak.

- Ha minden jól megy, mikor szerzed meg a doktoridat?

- Ez nehéz kérdés. Nagyon örülnék, ha sikerülne a következő két évben megírnom a disszertációt.

- Ehhez is sok sikert kívánok!

- Köszönöm szépen!

{jcomments off}